

Minister Funduszy i Polityki Regionalnej

Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz

Warszawa, data: 29 kwietnia 2026

znak sprawy: DSR-VIIa.054.3.2026.RJ

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu RP

Dotyczy: odpowiedzi na interpelację nr 16346 Pana Posła Marka
Matuszewskiego w sprawie skutków depopulacji

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację przedstawiam następujące informacje.

Ad 1.

Wnioski z prac analitycznych i diagnostycznych na potrzeby wdrażania polityki rozwoju i opracowania Strategii Rozwoju Polski do 2035 r. (SRP 2035) oraz rozwiązań w zakresie polityki regionalnej wskazują, że w Polsce postępuje depopulacja, spada dzietność i liczba urodzeń, społeczeństwo się starzeje i pogłębia się deformacja struktur demograficznych. Prognozy demograficzne przygotowane na potrzeby SRP 2035 pokazują, że procesy depopulacyjne w Polsce, zwłaszcza na obszarach pozaaglomeracyjnych, będą postępować. W ciągu dekady prognozuje się tam ubytek liczby ludności o 6%. Obszary o największej skali depopulacji charakteryzować się będą wysokim odsetkiem osób starszych oraz bardzo niskim udziałem osób w wieku 0-14 lat. Liczba seniorów powyżej 80 r.ż. wzrośnie na obszarach pozaaglomeracyjnych o ponad 71%, a liczba dzieci zmniejszy się o niemal 27%.

Te zjawiska składają się na bardzo niekorzystny trend demograficzny, który jest istotnym wyzwaniem rozwojowym Polski – zarówno w skali ogólnokrajowej, jak również regionalnej i lokalnej. Po okresie względnej stabilności demograficznej

w latach 1990-2020, Polska znalazła się u progu procesu depopulacji. Do nielicznych obszarów wzrostu ludnościowego zaliczają się głównie obszary metropolitalne i strefy podmiejskie dużych i średnich miast, jako następstwo metropolizacji i suburbanizacji. Do tej grupy obszarów należą także regiony o tradycyjnie wysokiej dzietności: Kaszuby i Kociewie, Podhale i Sądecczyzna. W przeważającej części kraju postępuje regres demograficzny o różnej skali nasilenia. Problem depopulacji w największym stopniu dotyczy regionów Polski Wschodniej, Pomorza Zachodniego i Środkowego, Śląska i Opolszczyzny, Sudetów czy województwa łódzkiego. W sposób szczególny uwidacznia się na pozaaglomeracyjnych obszarach wiejskich, oddalonych od głównych centrów gospodarczych, zwłaszcza na północno-wschodnich terenach przygranicznych i peryferiach wewnętrznych usytuowanych wzdłuż granic poszczególnych województw. Poważnym problemem demograficznym w Polsce jest ponadto postępujący proces kurczenia się miast, dotyczący przede wszystkim miast średnich, mających kluczowe znaczenie dla utrzymania policentrycznej sieci osadniczej kraju. W części dużych aglomeracji, np. w metropoliach górnośląsko-zagłębiowskiej i łódzkiej, depopulacja przyjmuje postać dezurbanizacji szerszych struktur miejskich.

Ad 2.

Zgodnie z zapisami SRP 2035 w regionach najbardziej dotkniętych depopulacją, wskazanych w odpowiedzi na pytanie 1., w szczególności na pozaaglomeracyjnych obszarach wiejskich i obszarach peryferyjnych, dostęp do usług publicznych pozostaje wyraźnie niższy niż w głównych ośrodkach miejskich. Dostępność ta staje się także coraz trudniejsza do utrzymania, ponieważ odpływ ludności i postępujące starzenie się mieszkańców, zwiększają zapotrzebowanie na usługi zdrowotne, opiekuńcze, społeczne i transport zbiorowy. Jednocześnie depopulacja osłabia lokalną bazę demograficzną, instytucjonalną oraz finansową. Należy odnotować, że dostępność części usług i infrastruktury na tych obszarach ulegała w ostatnich latach stopniowej poprawie. W latach 2010-2024 odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w Polsce wzrósł z 87,4% do 92,7%, zaś na obszarach wiejskich z 75,1% do 86,6%, natomiast z kanalizacji z 62,0% do 72,9%, podczas gdy na obszarach wiejskich z 24,8% do 46,2%. Równoległe poprawił się stan infrastruktury i taboru systemów publicznego transportu zbiorowego oraz dostępność przestrzenna części obszarów peryferyjnych w wyniku inwestycji drogowych i transportowych. Poprawa ta ma jednak charakter nierównomierny i nie wyczerpuje potrzebnych działań wynikających z procesu depopulacji. Gminy oddalone od dużych i średnich miast nadal cechuje niższy poziom dostępności do publicznego transportu zbiorowego – wciąż występują obszary pozbawione dostępu do sieci publicznego transportu zbiorowego.

Równocześnie, mimo że w zdecydowanej większości gmin funkcjonuje co najmniej jedna przychodnia lekarska i działa apteka lub punkt apteczny, dostępność lekarzy i usług opiekuńczych pozostaje silnie zróżnicowana terytorialnie, a starzenie się ludności zwiększa presję na dalsze wzmacnianie dostępności przestrzennej ochrony zdrowia i usług opiekuńczych właśnie na obszarach najbardziej dotkniętych odpływem ludzi młodych. Nasilanie się dysproporcji w dostępie m.in. do ochrony zdrowia, edukacji, kultury, wymiaru sprawiedliwości i transportu publicznego, w sprzężeniu z niską dostępnością przestrzenną usług, pogłębia marginalizację terytoriów najbardziej wrażliwych na skutki depopulacji, czyniąc koniecznymi działania nakierowane na wzmacnianie dostępności wybranych usług publicznych.

Administracja rządowa, w tym Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, prowadzi konsekwentne działania na rzecz poprawy dostępności usług publicznych, w szczególności na obszarach słabiej rozwiniętych i wrażliwych na skutki depopulacji (identyfikowanych m.in. na bazie wskaźników dotyczących obciążenia demograficznego czy migracji), obejmujące rozwój infrastruktury, wzmacnianie transportu zbiorowego oraz wspieranie samorządów w zapewnianiu oferty usług dopasowanej do potrzeb ich mieszkańców.

Ad 3. i 4.

Opracowany w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej projekt średniookresowej strategii rozwoju kraju z horyzontem czasowym do 2035 r. – *Strategia Rozwoju Polski do 2035 (SRP 2035)*, który 5 marca br. został przyjęty przez Stały Komitet Rady Ministrów, uwzględnia cel dedykowany depopulacji. Działania w ramach tego celu będą polegały na łagodzeniu zachodzących zmian demograficznych i adaptacji do nich, jako jednego z trzech głównych elementów polityki rozwoju państwa w najbliższej dekadzie. Diagnoza strategiczna do tego celu pokazuje, że zmiany demograficzne w Polsce w najbliższej dekadzie znacząco zmienią dotychczasowy porządek ekonomiczny i społeczny. Do 2035 r. nastąpi istotny spadek liczby dzieci oraz osób w wieku produkcyjnym w populacji Polski przy równoczesnym wzroście liczby osób starszych, w tym zwłaszcza w wieku 75+. Zmiany te wpłyną m.in. na popyt na dobra i usługi, zarówno prywatne, jak i publiczne, sytuację na rynku pracy oraz relacje społeczne. SRP 2035 proponuje dwutorową odpowiedź na zmiany demograficzne: łagodzenie zmian, czyli ich spowalnianie w strukturze wieku populacji, oraz adaptowanie się do zmian – przystosowując usługi publiczne, infrastrukturę i regulacje do nowych okoliczności.

W tym zakresie SRP 2035 przewiduje skoordynowane działania służące przeciwdziałaniu skutkom zmian demograficznych, obejmujące zarówno zahamowanie trendu spadku dzietności, jak i lepsze wykorzystanie zasobów pracy oraz rozwój usług publicznych. Obejmują one m.in. poprawę dostępności mieszkań, opieki nad małymi dziećmi i wsparcia dla rodzin, zwiększanie aktywności zawodowej różnych grup społecznych, rozwój instrumentów uczenia

się dorosłych i odpowiednio prowadzonej imigracji, a także dostosowanie ochrony zdrowia, opieki długoterminowej i usług społecznych do rosnącej liczby osób starszych, przy istotnej roli samorządów lokalnych, szczególnie na obszarach wiejskich.

Wśród działań realizowanych w ramach rozwoju systemu opieki nad dziećmi do lat 3 jako przykład warto podać realizowany w większości ze środków europejskich program Aktywny Maluch na lata 2022-2029 (wcześniej: Maluch+). Program łączy w sobie dofinansowanie krajowe ze środkami z EFS+ w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS) oraz środkami z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO). Na ten cel przeznaczono blisko 6,5 mld zł, co pozwoli na stworzenie ponad 102 tys. nowych miejsc opieki nad najmłodszymi dziećmi. Oprócz tworzenia nowych miejsc opieki w żłobkach, klubach dziecięcych lub w formie dziennego opiekuna, w programie założono, że dodatkowo ze środków EFS+ dofinansowane będzie funkcjonowanie miejsc opieki w początkowym okresie (tj. przez pierwsze 36 miesięcy). Działania te mają na celu zwiększenie zarówno terytorialnej, jak i cenowej dostępności formalnej opieki nad małymi dziećmi i są elementem adaptacji do zmian w strukturze wieku mieszkańców Polski.

Specjalnym wsparciem – jako obszary strategicznej interwencji (OSI) – zostaną objęte te części kraju, w których zmiany demograficzne będą najsilniejsze. W związku z tym w ramach SRP 2035 wyodrębniona została kategoria OSI wsparcia dla obszarów wiejskich wymagających większego włączenia w procesy rozwojowe. Obejmują one obszary, w odniesieniu do których zidentyfikowano największe ryzyko utraty żywotności w wyniku niekorzystnych procesów demograficznych. Za podstawowe kryterium delimitacji przyjęto prognozowany spadek liczby ludności (na poziomie powiatu) o co najmniej 5% między 2024 a 2035 r. (według prognozy demograficznej Głównego Urzędu Statystycznego). Z delimitacji w ramach tego OSI wyłączono miasta na prawach powiatu oraz powiaty znajdujące się w pobliżu dużych aglomeracji, ponieważ ryzyko utraty żywotności jest tam mniejsze. Wynika to z obecności ośrodków miejskich pełniących konkretne funkcje, a także z faktu, że większość z nich jest objęta odrębną kategorią wsparcia (w ramach OSI policentrycznej sieci miast i ich obszarów funkcjonalnych).

Celem interwencji SRP 2035 skierowanej do OSI wsparcia dla obszarów wiejskich wymagających większego włączenia w procesy rozwojowe jest zapewnienie żywotności obszarów wiejskich doświadczających silnych zmian demograficznych. Interwencja ma włączyć te obszary w procesy rozwojowe przez wzmocnienie ich potencjałów, budując w ten sposób większą odporność na kryzysy i negatywne skutki zmian demograficznych.

Cel ten można podzielić na dwie części. Po pierwsze, chodzi o wzmacnianie spójności społecznej i terytorialnej tych obszarów poprzez rozwój infrastrukturalny i inwestycje na rzecz mieszkańców: tworzenie nowych trwałych miejsc pracy, pobudzanie przedsiębiorczości i zachęty dla podnoszenia kompetencji i umiejętności. Po drugie, celem interwencji jest spowalnianie negatywnych zmian demograficznych przez tworzenie warunków do pozostawania i osiedlania się tam młodych osób i rodzin, a także adaptacja do zmian demograficznych przez podniesienie poziomu i dostępności wybranych usług publicznych.

Uznając silne powiązania funkcjonalne w układach lokalnych, w uzasadnionych przypadkach, możliwa będzie realizacja przedsięwzięć w lokalnych ośrodkach miejskich, powiązanych funkcjonalnie z danym obszarem wiejskim.

Zapisy SRP 2035 dot. interwencji w ramach poszczególnych kategorii OSI, w tym OSI wsparcia dla obszarów wiejskich wymagających większego włączenia w procesy rozwojowe, zostaną rozwinięte w opracowywanej obecnie w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej nowej krajowej strategii rozwoju regionalnego 2035. W przyjętych przez Podkomitet ds. wymiaru terytorialnego *Założeniach nowej polityki regionalnej i krajowej strategii rozwoju regionalnego 2035* jako jedno z kluczowych wyzwań rozwojowych wskazano szybkie tempo depopulacji miast i obszarów peryferyjnych (poza kilkoma największymi obszarami metropolitalnymi, zwłaszcza tzw. „wielką piątką”), a także niski współczynnik dzietności i starzenie się społeczeństwa. Jednym z celów strategicznych określonych w tym dokumencie jest zmniejszanie społecznie nieakceptowalnych różnic w dostępie do dobrej jakości miejsc pracy oraz podstawowych usług i dóbr publicznych. Wpisuje się to w realizację traktatowego filaru UE dotyczącego spójności terytorialnej i niwelowania różnicowań rozwojowych.

Ad 5.

Dotychczasowe działania ukierunkowane na obszary dotknięte depopulacją przyczyniły się do poprawy ich warunków rozwojowych, w szczególności poprzez wzmacnianie przedsiębiorczości, poprawę dostępności usług publicznych i infrastruktury. W latach 2021-2027 na wsparcie obszarów wiejskich, gdzie ten trend jest obecnie najbardziej widoczny, w ramach funduszy europejskich (programy krajowe i regionalne), przewidziano około 10 mld euro. Z samych 16 programów regionalnych na rozwój obszarów wiejskich oraz wzmocnienie powiązań miasto-wieś do końca 2025 r. zakontraktowano już kwotę 49,4 mld złotych. Wsparcie to jest komplementarne z działaniami adresowanymi do rolników, zawodów rolniczych, produkcji rolnej i infrastruktury gospodarstw rolnych, przewidzianych w Planie Strategicznym Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027.

Jednocześnie wnioski z analizy sytuacji społeczno-gospodarczej obszarów strategicznej interwencji wskazują, że obszary wiejskie wymagające większego włączenia w procesy rozwojowe, obejmują 182 powiaty i 11,8 mln mieszkańców. W latach 2010-2024 depopulacja wyniosła tam średnio -9,3% wobec -2,7% stanowiących średnią krajową. Wskaźnik przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym) na tych obszarach wynosi 180,7 wobec 242,8 średnio w Polsce, a dochody własne gmin są na poziomie 3 369,6 zł *per capita* wobec 4 703,1 zł średnio w kraju, co potwierdza utrzymywanie się istotnych barier rozwojowych mimo dotychczasowego wsparcia. Mając powyższe na względzie, należy zauważyć, że skala i trwałość niekorzystnych procesów demograficznych oraz utrzymujące się bariery rozwojowe wskazują, że interwencja ta wymaga kontynuacji oraz dopracowania w zakresie lepszego ukierunkowania terytorialnego. Oznacza to zarazem, że na obecnym etapie byłoby przedwczesne formułowanie definitywnej oceny skuteczności dotychczasowych programów, skoro obok dostrzegalnej poprawy części warunków rozwojowych utrzymują się niskie inwestycje prywatne, słabości lokalnych gospodarek oraz ograniczenia w efektywności wykorzystania wsparcia finansowego. Z tego względu dokumenty strategiczne w gestii Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, tj. SRP 2035 oraz ksrr 2035, programują dalsze wsparcie dla terytoriów dotkniętych negatywnymi zmianami demograficznymi.

Ad 6.

Symulacja liczby ludności do 2060 r. opracowana przez Główny Urząd Statystyczny¹ prezentuje scenariusz, w którym przewidywana liczba ludności Polski w 2060 r., przy założeniu niskiej dzietności na poziomie z 2024 r., wyniesie 28,4 mln. To o 2,5 mln mieszkańców mniej w porównaniu ze scenariuszem prognozy ludności z 2023 r.

Prognozowana zmiana liczby ludności w Polsce w latach 2024-2040 będzie miała w przeważającej mierze charakter ujemny. Spadki liczby ludności obejmą znaczną część terytorium kraju i będą szczególnie wyraźne (do nawet 20% spadku) na dotkniętych procesami depopulacyjnymi obszarach peryferyjnych, oddalonych od głównych ośrodków wzrostu społeczno-gospodarczego.

Analizując przestrzenne zróżnicowanie zjawiska, należy zauważyć, że relatywnie korzystniejsze prognozy dotyczą przede wszystkim stref oddziaływania większych miast oraz wybranych lokalnych centrów rozwojowych, gdzie przewidywany jest wzrost liczby mieszkańców (lub ograniczony spadek w porównaniu do obszarów peryferyjnych). Oznacza to, że procesy demograficzne będą w dalszym ciągu przebiegały nierównomiernie – będą wzmacniać koncentrację ludności w obszarach miejskich i podmiejskich, a jednocześnie prowadzić do

¹ GUS, „Symulacja liczby ludności do 2060 r. (opracowanie eksperymentalne)”, 2025
<https://stat.gov.pl/obszary tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/symulacja-liczby-ludnosc-do-2060-r-opracowanie-eksperymentalne,17,1.html>

postępującego wyludniania wielu jednostek położonych poza głównymi ośrodkami rozwoju.

Szczegółową prognozowaną zmianę liczby mieszkańców w Polsce według poszczególnych gmin w ujęciu procentowym na okres od 2024 r. do 2040 r. prezentuje załączona mapa.

Z poważaniem

Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz

/podpisano elektronicznie/

Załącznik: Prognozowana zmiana liczby mieszkańców w Polsce wg gmin 2024-2040